

Thus, it is obviously possible to formulate following primary goals on the further development of external forms of additional vocational training: creation of the structured file of the additional programs reflecting dynamics of development of the market; working out scientific and uchebno - methodical maintenance of these programs, interface of the basic both additional programs and possible creation of the uniform list of specialities and qualifications); an establishment of conformity of additional qualifications to tariff qualifying characteristics.

The literature:

1. Becker, G. Investment in human capital: A theoretical analysis. *Journal of Political Economy*, 70 (suppl. 5), part 2, 1962. P. 9-49.
2. Ben-Porath, Y. The production of human capital and the life cycle of earnings. *Journal of Political Economy*, 75, 1967. P. 352-365.
3. DiFrancesco, J. Managing human capital as a real business asset. *IHRIM Journal*, Vol. VI, No. 2, 2002, March. P 7-16.
4. Juliano, J. Putting an ROI on Human Capital. *Natural Gas &Electricity*. Wiley Periodicals, Inc., 25-28. 2007, April.1. WEB -сайты191. [http ://www.axesmg.ru/content](http://www.axesmg.ru/content). Kevin Wheeler Corporate Universities : <http://www.gresources.com>.

Jantón-Drozdowska E. prof. dr hab.
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Polska

MAKROEKONOMICZNE UWARUNKOWANIA MIĘDZYNARODOWEJ KONKURENCYJNOŚCI KORPORACJI

Wstęp

Konkurencyjność międzynarodowa może być definiowana w różny sposób, także jako proces dochodzenia do umiejętności konkurowania na różnych poziomach i osiągania coraz wyższej zdolności i pozycji konkurencyjnej. Konkurencyjność ma charakter międzynarodowy, gdy jej proces obejmuje dwa lub więcej krajów [2, s.1; 3, s. 48-66]. W analizie konkurencyjności międzynarodowej duże znaczenie przypisuje się współcześnie behawioralnym aspektom przewagi konkurencyjnej jaką mogą osiągać wielokulturowe korporacje transnarodowe. Istotną rolę odgrywa tutaj właściwie przygotowana i wdrażana strategia przedsiębiorstwa, która może być traktowana jako jego zasób, czyli inaczej mówiąc część jego potencjału konkurencyjnego.

Konkurencyjność można analizować na poziomie korporacji (przedsiębiorstwa, firmy), gałęzi (sektora), gospodarki narodowej oraz regionu gospodarki światowej (grupy krajów). Przedmiotem analizy w niniejszym opracowaniu jest międzynarodowa konkurencyjność korporacji, a celem badania jest próba zdefiniowania tej kategorii i identyfikacja jej uwarunkowań wynikających z makrootoczenia.

Pojęcie międzynarodowej konkurencyjności przedsiębiorstwa

Uogólniając różne ujęcia powiedzieć można, że konkurencyjność, która może być analizowana na różnych płaszczyznach, oznacza zdolność zarówno przedsiębiorstw, sektorów, regionów jak i krajów lub ugrupowań międzynarodowych (takich jak np. Unia Europejska) do konkurowania na rynku międzynarodowym czy globalnym, przy osiągnięciu założonej wysokiej stopy zwrotu od zaangażowanego kapitału [9, s.36; 5, s. 49-50].

Z tak rozumianym pojęciem konkurencyjności – także przedsiębiorstwa – wiążą się takie kategorie jak: potencjał konkurencyjny, pozycja konkurencyjna, zdolność konkurencyjna oraz przewaga konkurencyjna. Potencjał konkurencyjny można rozumieć jako zdolność wykorzystywania posiadanych zasobów, przede wszystkim niematerialnych, do skutecznego konkurowania i zarządzania konkurencyjnością. Efektem potencjału konkurencyjnego są trzy pozostałe aspekty konkurencyjności, a więc pozycja, zdolność i przewaga konkurencyjna. Pozycję konkurencyjną kojarzy się najczęściej z udziałem firmy w rynku produktu lub zaawansowanych czynników wytwórczych. Zdolność konkurencyjna z kolei to możliwość kontynuowania trwałego wzrostu w warunkach intensywnej konkurencji. Przewagę konkurencyjną przedsiębiorstwa należy natomiast kojarzyć z jego unikalną pozycją w sektorze w stosunku do konkurentów. Taka przewaga umożliwia przedsiębiorstwu osiągnięcie zysków wyższych niż konkurenci.

Otoczenie makroekonomiczne jako determinanta międzynarodowej konkurencyjności korporacji

Konkurencyjność korporacji jest nierozdzielnie związana z konkurencyjnością gospodarki jako całości: nie może być konkurencyjną w skali międzynarodowej gospodarka (kraj), w której działają niekonkurencyjne przedsiębiorstwa i z drugiej strony – determinanty konkurencyjności przedsiębiorstwa tkwią w jego makrootoczeniu, które w największym stopniu określone jest przez stan gospodarki. Podkreślić w tym miejscu należy, że wszystkie wymienione wyżej poziomy konkurencyjności pozostają ze sobą w ścisłym związku. Z jednej strony konkurencyjność kraju i sektora zależne są od zdolności wytwarzania przez producentów (firmy) konkurencyjnych produktów. Z drugiej strony produkowanie przez przedsiębiorstwa konkurencyjnych produktów możliwe jest tylko w sprzyjającym budowaniu przewagi konkurencyjnej otoczeniu kreowanym zarówno przez sektor jak i kraj (gospodarkę). Wszystkie poziomy i determinanty konkurencyjności powinny być analizowane kompleksowo [7].

Literatura ekonomiczna pozwala na identyfikację makroekonomicznych determinant międzynarodowej konkurencyjności korporacji, które, z uwagi na wskazane wcześniej interakcje między różnymi poziomami konkurencyjności, mogą być jednocześnie traktowane jako czynniki konkurencyjności sektora i gospodarki [1, s. 48; 4, s. 69-70; 6 s. 23-25]. Podstawowe makroekonomiczne czynniki konkurencyjności przedsiębiorstwa to:

- wielkość i struktura zasobów wytwórczych oraz efektywność ich wykorzystania. Najczęściej wskazuje się tutaj zasoby naturalne, zasoby siły roboczej, zasoby kapitałowe i technologiczne oraz szeroko rozumianą infrastrukturę ekonomiczną.

Zasoby naturalne straciły współcześnie na znaczeniu, chociaż ich brak lub niedobory, szczególnie surowców strategicznych, ograniczają możliwości budowania konkurencyjności przez przedsiębiorstwa. Podkreślić należy, że do zasobów naturalnych zalicza się także sprzyjające warunki klimatyczne oraz dostęp do naturalnych szlaków komunikacyjnych (rzeki, morza i oceany).

W ostatnich dziesięcioleciach rosła rola zasobów pracy (siły roboczej), szczególnie wykształconego i kreatywnego kapitału ludzkiego, który ma zdolność tworzenia innych

zasobów wytwórczych i efektywnego nimi zarządzania. Na zasoby kapitałowe składają się zarówno zasoby kapitału finansowego jak i aktywa rzeczowe wykorzystywane w gospodarce krajowej. Na zasoby kapitałowe składają się również aktywa niematerialne, często utożsamiane z technologią, zarówno tą stosowaną w procesach wytwórczych towarów i usług, jak i w zarządzaniu, działalności marketingowej i usługach finansowych.

Infrastruktura ekonomiczna to w tradycyjnym ujęciu system transportowy, komunikacyjny, energetyczny oraz wodociągowy, ale współcześnie wymienia się tutaj elementy infrastruktury zapewniającej odpowiedni system edukacji na wszystkich poziomach, właściwą ochronę zdrowia oraz nowoczesną infrastrukturę finansową (system bankowy, giełdy finansowe, stosowane systemy rozliczeń, itp.);

- system społeczno-ekonomiczny i polityka gospodarcza państwa. Czynniki te determinują sposób i stopień wykorzystania wszystkich zasobów, wpływają także na poziom satysfakcji społeczeństwa z życia w danym kraju i budowę spójności społecznej i ekonomicznej;

- międzynarodowe otoczenie gospodarcze oraz możliwości oddziaływania kraju na środowisko międzynarodowe. Otoczenie międzynarodowe może sprzyjać budowaniu konkurencyjności korporacji – dzieje się tak wtedy, gdy na rynku sektorowym lub produktu (regionalnym lub światowym) funkcjonuje efektywna konkurencja. Ważny jest również udział państwa w tworzeniu właściwych warunków konkurowania na rynku międzynarodowym, np. poprzez zawieranie korzystnych dla firm krajowych porozumień handlowych i gospodarczych. Z aktywnością państwa na forum międzynarodowym wiążą się możliwości jego oddziaływania na korzystny dla konkurencyjności krajowych przedsiębiorstw kształt międzynarodowych stosunków gospodarczych. Ważna jest również wielkość i siła ekonomiczna kraju, rozmiary jego eksportu i importu oraz przewaga technologiczna.

Zakończenie

Analiza w opracowaniu dowodzi, że konkurencyjność jest kategorią złożoną, a jej poziomy i determinanty powinny być analizowane kompleksowo, z uwzględnieniem występujących między nimi interakcji. Takie badanie konkurencyjności jest szczególnie istotne w warunkach intensywnej konkurencji, która wyznacza odmienne od stosowanych w przeszłości strategie konkurowania. Zdolność korporacji do opracowywania i wdrażania skutecznych strategii konkurencyjnych, wykorzystujących zasady nowoczesnego podejścia, wynikającego z ekonomii behawioralnej, jest istotnym czynnikiem budowania przewagi konkurencyjnej, opartej na właściwym wykorzystaniu makroekonomicznych elementów otoczenia biznesowego.

Literatura

1. Cherep A.V., *Competitiveness of an Enterprise as the Basis of Competitiveness of a State*, "Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej", Seria Organizacja i Zarządzanie, z. 1, 2014.
2. Gorynia M., *Teoretyczne aspekty konkurencyjności*, w: *Kompendium wiedzy o konkurencyjności*, red. M. Gorynia, E. Łązniewska, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009.
3. Gorynia M., *Konkurencyjność w ujęciu mikroekonomicznym*, w: *Kompendium wiedzy o konkurencyjności*, red. M. Gorynia, E. Łązniewska, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009.
4. IMD, World Competitiveness Center, *Defining International Competitiveness*, Lausanne 2019, dostępny on line: <https://www.imd.org/wcc/world-competitiveness-reflections/international-competitiveness/> (dostęp 22.01.2020).

5. Jantoń-Drozdowska E., *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, Ars boni et aequi, Poznań 2009.
6. Jantoń-Drozdowska E., *Międzynarodowa konkurencyjność gospodarki i regionu Unii Europejskiej*, w: *Determinanty konkurencyjności i ekspansji organizacji gospodarczych*, red. E. Jantoń-Drozdowska, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2019.
7. Porter M., *The Competitive Advantage of Nations*, The Free Press, New York 1990.
8. Stankiewicz, M. J., *Konkurencyjność przedsiębiorstwa. Budowanie konkurencyjności przedsiębiorstwa w warunkach globalizacji*, Wydawnictwo TNOiK, "Dom Organizatora", Toruń 2005.

Зайченко В., к.н.держ.упр., доцент
Центральноукраїнський національний
технічний університет,
м. Кропивницький, Україна

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

В умовах поведінкової економіки все більш виразною ключовою ознакою конкурентоспроможності та здатності бізнесу виживати стає інноваційність, причому на задах високої технологічності. Інноваційна діяльність, її масштаби, тенденції, структурні характеристики та ефективність слугують базовими передумовами для формування технологічної конкурентоспроможності підприємств, адже разом із придбанням, іншими формами і способами залучення сучасних передових знань і ноу-хау визначають середовище пропозиції прогресивних технологій, впровадження і використання яких забезпечує зміцнення технологічної конкурентоспроможності окремих підприємств, галузей та видів економічної діяльності, економіки країни в цілому.

Натомість, інноваційно-технологічна діяльність підприємств в Україні на нинішньому етапі соціально-економічного поступу держави перебуває на низькому рівні, а низка головних індикаторів інноваційно-технологічного розвитку має спадну динаміку, що негативно позначається на становленні і реалізації потенціалу технологічної конкурентоспроможності національного господарства. Такий висновок підтверджується:

- в статистиці – малою часткою промислових підприємств, які займаються інноваційною діяльністю (16,2 % у 2017 р.), які впроваджують інновації (14,3 %), та які реалізують інноваційну продукцію (9,6 %), низькою часткою інноваційної продукції в загальних обсягах реалізованої промислової продукції (0,7 %) та в загальних обсягах експорту промислової продукції (3,8 %), обмеженими обсягами фінансування інноваційної діяльності (0,3 % до ВВП), наявністю виражених структурних недоліків у фінансуванні та витратах на інноваційну діяльність, джерелах залучення (придбання, передачі) нових технологій, напрямках розвитку інноваційно-технологічної діяльності; гіршими показниками інноваційно-технологічної діяльності у секторі малого бізнесу;

- в динаміці – зменшенням кількості промислових підприємств, які